

שפיטה עלידי העיתונות?

ה סיסמא "שפיטה עלידי העיתונות" כדרך כל סיסמא מרכזת בניסוח קומפאקטי שדר סונגטיבי המפתח ללא מחשבה לתגובה רגשית. מה הסיט המסתחר מאחרי האמירה, "שפיטה עלידי העיתונות"? שהנה דקה הממלכה השביעית את רגליה של מערכת המישפט, והסירה מכוונתו את השופט המיקצועי והשקול והושבה במקומו עיתונאי פזיז השופט ומרשיע, ואין מי שיוכל לעצור בעדו ואין ערכאת עירעור אשר תבטל את גזרידינו.

יאמר מיד, כי אין העיתונות ומערכת המישפט נעים במסלולים מקבילים וודאי לא מצטלבים. אין לעיתונות כל יומרה או שאיפה ליטול על עצמה תפקידי שיפוט ופעולותיה בכלל במישור אחר. לפני שצטסק בו, כמה מלים על תופעה חותרת הראויה לתשומת לב.

ענין שבשיגרה הוא כי הוויכוח בדבר העיתונות משמש מעין אפיק להסיט אלו כל התרחשות ציבורית מרכזית. שלב שני לכל גילוי או שרואיה הוא העיסק שבשאלה איזה תפקיד מילאה בו העיתונות. שוב לא דנים בענין עצמו, אלא בכלי אשר פירסמו; אין דנים במיטמך קניג אלא בשאלה מה ראה עיתון זה או אחר לפרסמו; אין דנים בפרשת ידלין כסימפטום לשיטה ולמערכת חברתית שנסתאבה, אלא בטיפול שנתנה העיתונות לפרשה. נדמה שאין מקום בעולם אשר בו זוכים העיתונות ואמצעי התיקשורת האחרים לדיון ציבורי כל כך נרחב. הכל מסתובב סביב הפירסום, הדימוי, ההשתקפות ולעתים הענין עצמו נשכח ונעלם.

תאווה אחרת ההולכת יד ביד עם תאוות ההתעסקות האובססיבית באמצעי-התיקשורת היא תאוות-הסודיות. הכל הוא סוד כמס, והשלטון משקיע מאמצים אדירים אך ורק כדי לשמור בסוד פרטים, אשר אין לדעת למה הציבור אינו זכאי לדעת אותם.

במקום לעסוק בבעיות מורכבות, הצריכות טיפול, אנו ערים לפיתוחה ושכלולה של אסטרטגיית הסודיות. פקידים בכירים נחקרים במכוונת-אמת והמאבק כנגד הדלפות הועלה לדרג של יעד לאומי בעל דרגת עדיפות עליונה.

עתה משדקקה אף פרשת ידלין לאפיק צדדי זה של העיתונות ותפקידה. נדרש לשאלה: שפיטה על ידי העיתונות, מה טיבה של זו?

בכח העיתונות להרוס במהיעט אחד דימוי ציבורי ומעמד ציבורי של איש-ציבור, ואפילו יזכה אחר-כך בכל הערכאות המישפטות — הנזק אשר נגרם לו שוב אינו ניתן לתיקון. בשאלת השאלה על איזה נזק מדברים כאן, והתשובה כמובן: הנזק לדימוי הציבורי; שוב אנו נמצאים בעולם המראות של דימויים והשתקפיות. שוכח אותו איש-ציבור, המקוץ על הנזק לדימוי-הציבורי שלו, כי העיתונות היא שיצרה בעבורו את הדימוי אשר הנה יום אחד נלקח ממנו.

אותם המקוונים על הנזק אשר גורמת להם העיתונות הם למעשה הצרכנים הגדולים ביותר שלה. הם המנסים להדחק אל תודעת הציבור באמצעות דיווח זה או אחר ודי לשמוע טענות תדירות הנשמעות בכנסת בדבר קיפוחם של חבריה-הכנסת באמצעי התיקשורת.

העיתונות מופקדת על תחום אחר לגמרי מזה של בתי-המישפט. לא העבירה הפלילית הרשומה בספר החוקים היא המעניינת את העיתונאי, החסר בדרך כלל השכלה מישפטית. חושיו מחודדים לדבר אחר לגמרי; למשהו שניתן לכוונת אותו היגינה ציבורית, תקן התנהגות הנדרש מאיש-ציבור, מאדם הממלא שליחות ציבורית.

ראוי לזכור כאן שהעיתונות מייצגת את שולחיו של אותו איש-ציבור. הימורים בלאס-ווגאס אין בהם ענין למחוקק פקודת החוק הפלילי, אך מר כהן המהמר בלוטו או בטוטו או בפיס, מעונין לדעת אם שליחו הציבורי מתנהג כאילו היה אייליספנות יווני.

שפיטה עלידי העיתונות? כמובן! זה תפקידה — לחשוף, לבקר, להתריע, ליצור דימוי-ציבורי ולמחוק אותו. בקיצור, להיות עיניים ופה לציבור הדומם ולעתים קרובות העיוור.

ואם ייאמר כי הסכנה היא שהעיתונאי יכתוב לא-אמת, ישמיק, ירוק רפש חנים — הסכנה כמובן קיימת אך אינה רבה יותר מאשר בכל מקצוע אחר. עיתונאי המועל בתפקידו אינו מסוכן יותר ממנהל בנק המועל בקופתו. חוק לשון-הרע, הפלילי והאזרחי, קיים כדי שיופעל כנגד אותו עיתונאי חסר אחריות או מרושע.

ומלבד זאת: האומר "שפיטה עלידי העיתונות" מסתכן באנאכרוניזם, כאשר פרשת ולברגייט. אחד האירועים המרכזיים בעולם הדמוקרטי, הורתו היתה במערכת של עיתון.

אמון זכרוני

גיל 16 למד אומנם אבי בן-אברהם בסא קולטה למתימטיקה באוניברסיטת תל-אביב, סיים שנת לימודים אחת שלאחריה יצא לאיטליה. לימודי הרפואה שלו נעשו על סמך כישוריו ולא על סמך תעודות מווייפות-כביכול שהציג.

כיצד אם כן התעוררו החשדות נגדו מחדש באיטליה?

מסתבר כי היה מי שדאג להביא לידי עת כמה מהפרופסורים במילאנו את ה-פירסום הראשוני בעולם הזה, שהיה ספ-קני לגבי הידיעות שהגיעו מאיטליה ב-דבר גאונותו של אבי. אלה דיווחו על כך לעיתונות האיטלקית.

הפירסום השני (העולם הזה 2037) שניקה את אבי מכל חשד והביא עדויות מוסמכות ביחס לכישוריו האינטלקטואלים, הועלם מהם. האיטלקים סברו כי בישראל מוטלים ספק בגאונותו של אבי, הצגו את השאלות ששאל בזמנו העולם הזה.

כך נוצר מצב מגוחך: עיתונים בישר ראל פירסמו חומר מקורו בעולם הזה, רק אחרי שזה הגיע לפירסום בחו"ל. אותה שעה שה העלמו מכן שפירסומים מאוחרים יותר בארץ, שטרם הגיעו ל-חו"ל, הפריכו את החשדות הראשונים. כאשר יגיע גם הגיליון השני של העולם הזה עם פרשת אבי בן-אברהם לחו"ל, יצוטט בעיתונים זרים, ימהרו אולי גם עיתוני ישראל לדוות על כך, מפי כתביהם בחו"ל.

קברנו את מפא"י... את לכסיקון המושגים וההיערכות של פנים-המערך, שהוא בעל ערך שירי רב, מתאר רוונבלום כך: רבינוביץ נעץ בספיר סכין, אבל נותר בעצמו ללא חיילים שיבואו לקול שריקתו; "הגוש מונח עכשיו במחסן-הגרונאות"; "כאשר השורשים נרקבים, מגיע הריקבון בסופו-של-דבר לצמרת"; "האבודות הן גדולות ביותר נגרמות במילחמת-התשה, וזו המילחמה שבין רבין לפרס"; "לווינסון גושף בעורפו של רבינוביץ"; "דיין הוא השוטר שבאמצעותו מפחדים את הילד"; "כל עוד עמדו הננסים בצילו של ספיר, הם הטילו צל של ענקים. עכשיו התגלו ממדיהם האמיתיים".

עיתונות

טלפון שבור

עיתונים בחו"ל העתיקו פורסום

ב"העולם הזה"

ועיתונים בארץ מיהרו לצטטם

מבלי לעקוב אחר השינוי

גאון אנושי הוא תופעה המעוררת לא רק התפעלות והערצה. רק טבעי הוא שאנשים העוסקים באותו תחום בו עוסק האגון, בעל מנת-המישכל הגבוהה, ית קנאו בו על שהוא מצליח להגיע במהי-רות ובקלות להישגים. שאדם הנורמלי, כישרוני ככל שיהיה, יגיע אליהם הרבה אחריו.

זה גם מה שאירע לאבי בן-אברהם בן ה-19 מהרצליה, שהדהים את העולם האק-דמי באיטליה ובמדינות מערב אירופה, כאשר הצליח לקלוט את כל חומר הלימודים בפקולטה לרפואה באוניברסיטת מיי-לאנו תוך שנתיים, במקום תקופת שש השנים הנדרשת לסטודנט רגיל. אבי, בנו של מורה מהרצליה, עמד בהצלחה לא רק ב-27 הבחינות הנדרשות מסטודנט רגיל

ד"ר אבי בן-אברהם

היזון חוזר

דיעות

שעת הזאבים

"דיין הוא השוטר

שבאמצעותו

מפחידים את היד"

על תהליך התפוררותה של מיפלגת השילטון, פירסם כתב הארץ, דרור רוני-בלום, כתבה תחת הכותרת "שעת הזאבים". בכתבתו עסק רוונבלום במערכת הסימנים המילוליים המהלכת אימה של ה"מערך". למשל, את אי-הידוש מפא"י-לשעבר ("הי גוש") הוא מתאר: "...כאשר לפני כשבור עיים התכנסו כמה מאנשי מפא"י-לשעבר לשיחה אצל אבא אבן — פרץ בבכי מפא"יניק ותיק, מן הוותיקים באמת, בהז-כירו לנוכחים את, הערב הוא, שבו